

Кызыл хоорайнын партия конференциясы

1954 чылдын январь 16-да Кызыл хоорайнын VIII партия конференциясы болуп эртен. Конференцияга хоорай чагаайжыдылганын байдалын болгаш хоорайнын партия организациязынын 1954 чылда сорулгаларын база организастыг айтырларын чугаалашкан.

Бирги айтыргынын талазы-биле СЭКП Кызыл хоорай комитетинин секретары эш А. Анкудинов илеткел кылган.

Ажылчы чоңуң чагаай байдалын моон сонгаар улам бедялар талазы-биле улуг хемчеглерин Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын удуртулганы-биле бистинч чуртувуста боттандырып турарын илеткелчи чугаалаан. Совет кижилерин үзүктел чок өзүп турар материалдыг болгаш культурулгун негеддеринин дугайында сагыш салышкын болза, партиянын дээди хоойлузу болур.

Партиянын Төп Комитетинин сентябрь Пленумунун шийтпирлери, кабар херегелдин бараанарынын, бадурлугезин болгаш шынарын экижидеринин база совет садгыны экижидеринин дугайында партиянын болгаш чазактын доктаалдары болза, совет кижилерин амыдыралынын материалдыг болгаш культурулгун байдаларын экижидеринче угланган.

Совет кижилерин материалдыг болгаш культурулгун негеддеринин эне долузу-биле хандыраарынын сорулганын бистинч чуртувуста чурталганын оран-бачынарнын тудугазы болгаш хоорайларнын база суурларын чагаайжыдылганы улуг ужу-дузалыг болуп турар.

СЭКП-нин Төп Комитеди болгаш Совет Чазак бистинч областын улус ажил-агыйнын бүгү адырларын, оон иштинде Кызыл хоорайнын куртталга-коммунал ажил-агыйнын хөгжүлдээзинин дугайында хүн-бүрүн сагыш салышкын болгаш кичээгенин илередиш турар. Ол дугайында тодаргай херечи болза, Кызыл хоорайнын ажил-агыйына дузаалар хемчеглер дугайында партиянын болгаш чазактын хүлээп ап турар шийтпирлери болур дээрзин эш Анкудинов демдеглээ.

Партиянын болгаш чазактын хүн-бүрү сагыш салышкынын түнелинде тыва улустун амыдырал-чурталгазы болгаш культууразы сайырап, хоорайлар болгаш колхозчуурлар чагаайжыдыр туттунуп турар.

Кызыл хоорайнын тудуу чоокта чаа-ла келээ тудууларын хевиринде туттунган, чангыс катг ыш бачынарнын турган. Кандыг-даг чагаайжыдылга чок турган хоорай амгы үениң архитектуразы-биле кылдыган, 2—3 кат он-он даш бачынарнын, 100 хире ийи катгы ыш бачынарнын аларган. Сөөлгү беш чылдын дургузунда хоорайнын тудуунун шөлү 2,5 катап калбарган, 10 чаа кудумчу немешкен. Чер болгаш чартык чер бачынар уузуктанып турар.

Совет чазак 1953 чылда областын коммунал болгаш область организациязынын чуртталга бачынарнын тудуунга 6 миллион хире рубль үндүрүп берген. Оон иштинде Кызыл хоорайнын коммунал ажил-агыйына 1 миллион аягы, тудуу трестизинге 700 муң хире, Иштики Херектер Министрствозунун область эргелелинге 1 миллион, областык көдээ ажил-агый эргелелинге 800 муң аягы, областык чурт үлетпүр болгаш оттулар чүдү черинге 500 муң рубль болгаш облонога база калык камгалад килдининге чуртталга бачынарнын тудуунга элээн хөй түңү тускайлаан турган.

Бо улуг дузаламчынын түнелинде хоорайнын партия, совет организациязы чуртталга бачынарнын тудуунун болгаш хоорай чагаайжыдылганын талазы-биле 1953 чылда элээн ажилдарын бадурлук кылган. Коммунал ажил-агый килдин болгаш область организациязы 28 чуртталга бачынарнын тудуун доозуп, аягыдалга кирген. Ленин кудумчузунун учу чоруур черинин чамдын кезээ асфальтталыган.

1953 чылда чуртталга бачынарнын тудуу планын чүгле ийи организациязы—Кызылдың автотранспорт конторазы 100 хуу, тудуу трестизин (трестинин хууда тудуу)—103 хуу күүсеткен. Областык көдээ ажил-агый эргеледи чуртталга тудуунун планын чүгле —38,9 хуу, коммунал килдини—75 хуу, УМВД—71,2 хуу, областык үш эргеледи чүгле —32 хуу, областык чурт үлетпүр килдини —27 хуу күүсеткен.

Ычанган хоорайнын ажилчы чоннары 140 квартира ийикле, азы

6700 дербелчин метр чуртталга шөлүн чедир албаан.

Коммуналдык болгаш албан организациязы черлеринин чуртталга бачынарнын тудуунун планынын күүсетинейн барган кол чылдагааны болза, СЭКП хоорай комитетинден, хоорай Советинден ол ажилга удуртулганы кошкотканында, эн ылангыч хоорай Совети, оон даргазы турган эш Долгих биле хоорай Советинин даргазынын орадакчызы эш Житовтун чуртталга тудуунун ажилын эн багай удуртканында дес илеткелчи чугаалаан.

Областык организациязынын чамдык удурткучулары чуртталга бачынарнын тудуунун дугайында чугула айтыргыны тоомча чок көрүп турар болгаш оларнын ажилчынарына хоорай Совети бажың үндүрүп бээринге идеген, азыралдык шийчизинде олуруп турар чоруктар бар. Ындыг удурткучуларга областтын көдээ ажил-агый эргелелинин начальниги эш Ташар-оол, областык калык камгалад килдинин эргелелини эш Сушков, областык ыш ажил-агый эргелелинин начальниги эш Воронков, областын чурт үлетпүр килдинин эргелелини эш Борзенко болгаш өскелер-даа хамааржыр. Областык харылаза эргеледи, областын саң килдини чуртталга бачынарны тудар айтыргыны боттарынын министрстволарынын мурунга тургуспай турар.

Тудуу трестизинин болгаш чамдык боттарынын шүгүм-биле чуртталга бачынарнын тудуун кылып турар организациязынын тудуу, ажил-агый кирип турар тудуунун шынары кончуг куду. Хөй нуруузуна тудууну чедир кылбайн аягыдалга кирип турар.

Тудуу трестизин чагыг-биле кылып турар 1953 чылда чүгле 93,4 хуу күүсеткен болгаш аягыдалга кириген чуртталга бачынарны колдуунда-ла чедир кылдырмаан, кандыг-даа чагаайжыдылга чок тудууларын коммунал килдининге дужаап турар. Тудуу трестизин болгаш коммунал килдини 8—8 аал ишти чурттаар 4 чуртталга бачынарнын тудуун үскен.

Хоорайнын чагаайжылга тудуунга 1953 чылда бир миллион рубль көрдүнгөн турган. Ындыг болза-даа, ол туду долузу-биле аягыдалгаан болгаш 400 муң рубль артын калган. Оон түнелинде хоорай чагаайжыдылганынын көрдүнгөн планы күүсетимен.

Чамдык организациязылар хоорайнын чагаайжыдылга тудуунга эки кирип, боттарына хамаарышкан уаастоттарын эки байдалче киргенер. Ындыг организациязыларга обл-партикола, УМВД болгаш өскелер-даа организациязыларны кирип болур.

Областын болгаш хоорайнын чамдык организациязылар хоорай чагаайжыдылганын чүгле хоорай Советинин, СЭКП хоорайкомунун, коммунал килдининин херээ кылдыр көөр хөөн бар. Ындыгларга Курбанк, хоорло, сапог даараар мастерская, аш-чөм комбинады, облатотребсоюз болгаш өске-даа организациязылар хамааржыр. Хоорай чагаайжыдылганын чүгле хоорай организациязынын херээ кылдыр көөр удурткучулар-биле хоорком болгаш хоорсоветтин эптежи келгени шын эвес болгаш моон сонгаар ындыг чорукту бодурбас херек.

Хоорайнын коммунал килдининин септелге конторазы чуртталга бачынарнын 1953 чылда капитал болгаш агар септелгезинин планын күүсетпэн болгаш кылган ажилын шыннары куду болган.

Септелге конторазында күш-ажылды койчуг багай организастап турар, оон түнелинде күш-ажылдын бадурлукчулугу завис, ажилчынарынын алды ажыны куду болуп, тудуу материалдарын аягы чарыгдал турар.

Хоорайнын чагаайжыдылга тудуунун конторазы ажил-агый эвес аягыдалаш хоорайнын чагаайжыдылга тудуунун планын чүгле 53 хуу күүсеткен болгаш күш-ажылдын бадурлукчулугу 67-ле хуу болуп турар. Эртен чылын конторанын начальниги хүлээлгезинден үш кижини содушкан болгаш 36 ажилчин штаттыг тургаш, ажилдан 70 кижини үндүргөн чорук болза, кадр-биле ажилдын багайын айтып турар. Бо талазы-биле хоорай Совети, партия хооркому багай ажилдап турар.

Хоорайнын ажилчы чоңуң электрэнергиязы-биле койчуг багай хандырып келген. Электри станциязынын немелде тудуунун кол ажилын дооскаш, биче энергия берген-даа болза, чурттакчылар четче чырык албааннар.

1954 чылдын хоорай чагаайжыдылганын планын күүседир дээш партия хооркому болгаш хоорсовет тудуг ажилын боттуг удуртуп, планда көрдүнгөн ажилдарын долдуур күүсөдип алыры эргежок чугула деп илеткелчи демдеглээш, 1954 чылда сорулгалар дугайында чугаалааны болза:

1954 чылда Ленин кудумчузунун кол кезээн асфальтлаар, Кочетов кудумчузунун чагаайжыдылга тудуун доозар болгаш хоорайга дыка хөй ышты олуртур.

Ажилчы чоңуң амыдыралына болгаш хоорайнын ажил-агыйнын хөгжүлдээзинге эн чугула тудуулар—5 муң киловатт күштүг электрстанциянын болгаш суг дамчыдылганын тудуу 1954 чылда эгелээр. Бо тудуулар улусчу тудуг кылдыр чарталыган турар ужурулг.

Оон ангада чоокку үеде туттунган турар область театрын, область эмнелгезинин, Советтер бажынын, музыка училищезинин, кино-театрын, бирги кадында магазинерилг 16 аал ишти чурттаар чуртталга бажынын, пионерлер ордузунун, №10 школанын, типография болгаш партия бажынын, СЭКП хооркомунун бажынын, чуртталганын болгаш салыгын дыка хөй тудуулары 1954 чылдын болгаш дараазында чылдарын планында көрдүңүп турар.

Хоорай Совети болгаш хоорайнын коммунал килдини бо чылын чуртталга бажынарнын капитал болгаш агар септелгезинге улуг кичээгенин салыр херек. Хоорайнын арыш-шеверин экижидер талазы-биле чогуур хемчеглер алдынган турар.

Эш Анкудиновтун илеткелинин талазы-биле санал берген делегаттар хоорай чагаайжыдылганынын ажилына удуртулганы СЭКП хооркомунда болгаш хоорай Советинден багай боттандырып келгенин шыгыны шүгүмчүлөшкөн, боттарынын тодаргай саналдарын берген.

—Хоорайнын коммунал килдини 1953 чылда бодунун мурунга салдынган планын сорулгаларын күүсетпэн—деп коммунал килдининин партия эге организациязынын секретары эш Галас чугаалаан.

—Коммунал килдинин ажилын хоорай Совети бодунун удуртулганын албайн, хөй шийтпирлер үндүрүп, күүсөлдөнип хичналызын чорутпайн, коммунал килдинин эргежок чугула айтырларынын өй-шаанда эвес шийтпирлер турган.

Коммунал ажилында хожудаашкынар бары партия организациязына билдинип турза-даа, чогуур өйүндө бодунун хурдаларына тургуспай турганын эш Галас боттумчүлөк-биле миннип чугаалаан.

Эш Надевтин санал бергеш, чугаалааны болза, электрстанциязынын болгаш оон немелде тудуунун ажилы бо хире багай турда, эш Анкудинов бодунун илеткелинге кызы киргенин болгаш билдинмес кылдыр чугаалааны шын эвес. Хоорайнын дыка хөй кудумчуларында чырык чок, чурттакчыларнын чырык алдыр алганы чок болуп турар. Бир эвес СЭКП обкому болгаш хоорком, обкомчу болгаш хооркүсөк-ком электрстанциянын ажилын боттарынын удуртулганын алган болза, хоорай чырык-биле мындыг үзүктелешкиниг турбас.

Хоорай Советинин даргазынын орадакчызы эш Житов санал бергеш, хоорайнын чагаайжыдылга тудуунга хоорай Советинин багай удуртулганын бодунга чаглатпайн, хоорсоветтин даргазы турган эш Долгихти кырычче чууй каап, партия эвес бот-шүгүмчүлөк кылгаш, чагаайжыдылга ажилында бар турар улуг четпестерин дарый узуткаар хемчеглер дугайында боттуг санал бербээ.

Эмчи эш Зверова хоорайнын санитар талазы-биле багай байдалдыг болуп турарынын фактыларын илередиш шүгүмчүлөшкөн, моон сонгаар узуткаар дугайында тодаргай хемчеглерин айтыкан.

Санал-онал берген эштер: Маадыр (хоорайнын шагдаа килдини), Лама (№ 2 школа), Михайлов (УМВД) болгаш өскелер-даа СЭКП хооркомунун, оон секретарларынын, хоорай Советинин, оон даргаларынын, хоорайнын коммунал ажил-агыйнын ажилына удуртулганын кошкан чидин-биле шүгүмчүлөп, хоорайнын чагаайжыдылга ажилында улуг четпестерин дарый узуткаар хемчеглер дугайында үнелиг саналдарын бергешер.

Конференция илеткелге болгаш саналдарга үндөлгөш тодаргай шийтпирни хүлээп алган.

Организастыг айтырлары чугаалашкан, областын V партия конференциязына 51 бадылар болгаш 9 чөвүлдү эргелиг делегаттар сонгаан, СЭКП Кызыл хоорай комитетинин кижигинеринге эш Кошкарвот болгаш ВЛКСМ хоорай комитетинин бир дугаар секретары эш Серовту немеп сонгаан.

КОЛХОЗ ТУДУУНДА

Тудугчуларнын ажилынын түнели

Өвүр районда эш Очур даргалаан «Кызыл тул» колхоз тудуг сууржулганы калбартыр талазы-биле эртен чылда элээн хөй ажилдарын чоруткан. Тудуг бригаданы (бригадир эш Чатпар-оол) 1700 кубометр тудуг ыжынын пландан ажыр чогуур өйүндө белеткээш, сөөртүп алган. Колхозчулар 10 муң аягы туйубуну белеткээр тургаш, 16 муңу база 10 тонна чугайын белеткээш. Баш удур белеткел ажилы болза, тудуг ажилынын темпизин дүргедеткен.

Тудуг бригаданы 1953 чылда 15 чуртталга бажынарны тудар тургаш, 16 бажынарны тудуп дооскан, оон иштинде 10 бажың шууг аягыдалдыр кирген, тудугчу бригада малдык 4 кажааларын тудар планын күүсеткен болгаш эрги 5 бажынарнын өрээлдеп, крышалап дооскан. Ылангыч тудуг бригаданын кижигинери школанын, кижин болгаш мал эмнелгезинин салбырларынын бажынарнын бүрүн септээш болгаш кыска белеткээш.

Тудугчу бригаданын ус-шевер чазакчылары керээ өзүгаар школага 11 бажынын бүрүн дериг-херекселдерин кылып берген. Тудугчуларнын иштинде М. Шири, Саны-Бидип, Дайдаң дээн ышкаш хүн бүрүдө ажил нормазын долдуур болгаш ажыр күүсетип турар шалыпчылар эвээш эвес. Тудуг ажилына комсомолчулар Самыда, Дектегене олар илепкейлиг кирип, онашкан ажил нормазын хүн бүрүдө ажыр күүсөдип келген.

1954 чылда колхоз тудугларынын планын сан-даа, шынар-даа талазы-биле чедешкиниг күүсөдир дээш тудугчу бригаданын кижигинери социалисттик чарыштын ажилын эде тургусулашаң, чаа күш-биле ажилдап киришкен.

Т. САРЫГ-ООЛ.

Улуг мергежил

Кызыл районун Көк-Тей сумуунда «Совет Тыва» колхозтун колхозчузу эш Дууза-Дугур 6 чыл иштинде тудуга ажилдап келген. Эш Дууза-Дугур тудуга ажилдап киргенин баштайгы хүннеринде чүгле чудук чоңуп билер турган. Бодунун онаашкан ажилына кызымак ажилдап, күш-ажылчы арга мергежилни хүн бүрү бедидип келгенин түнелинде, ам колхозтун алдарлыг чазакчызы болу берген.

Колхоз баштаар черинин дузаламчызы-биле ийи эрвал чангыс-аай хевирлиг чырык, чылыг, делгем бажыны боду тудуп алган болгаш оон иштин чугайлаш, шалазын дозулап, хлеб бажынар печканы база кылып алган культурулгун чурттап одуура.

Тудуг ажилына илепкейлиг кирип, 12 чуртталга бажынарнын 48 рамаларын, 18 бажың эжиктерин, 16 кажаа хаалгаларын, 24 кажаа кастыңдарын кылган. Кызымак күш-ажылдын түнелинде эш Дууза-Дугур бодуну олча-ажынын база-ла көвүдөдүп турар. 1953 чылда 980 аягы күш-хүннерин ажилдап алган. Ол чүгле колхозчу бадурлугезин тудуунга эки кирип турар эвес, харын хөй-нитинин ажилына база илепкейлиг кирип турар.

А. КУНГАЖИК.

Удуртулганы экижидер

Чөөн-Хемчик районда Калинин аттыг көдээ ажил-агый артели тургустундан бээр 3 чыл болуп турар. Ол колхозта 300 ажыр өреге бар болгаш 1000 чыгам улуг, биче колхозчулар ажилдап турар. Колхозтун дүргөн өвүлдөш хандырап бүгү таарышкан байдалдар колхозта бар.

Ындыг турбуже колхозтун организастыг удуртулганы куду деңгелде чоруп турар. Колхозтун удуртуп ажилдакчылары доктаамал эвес, үргүлчү солчуп турар. Ылангыч колхоз тургустундан бээр 5—6 колхоз даргалары солшкан. Ол ышкаш дову ажилынын, мал ажилынын болгаш тудугнуң бригадаларынын бригадирлерин удаа-дараа солуп турган.

Калинин аттыг колхозтун баштаар черинин даргазы эш Дакпай колхозчу бадурлугезин мергежилди эвес удуртуп турары-биле ол колхозтун ажил-агыйн амыдага чедир организастыг талазы-биле куду деңгелде чоруп турар. Оон уламандан чамдык колхозчулар колхоз даргазынын айтышкынарын күүсетпейн баар чүдү бар. Чижээ, сөөлгү үеде колхозтун тудуг бригаданын бригадир эш Доктугу колхоз даргазынын айтышкынын күүсетпейн, анаа чорутпур айтышкын бээр болгаш боду мактангырына өйлежип турар.

Хөй адырлыг колхозчу бадурлугезин удуртуп экижидип, чоокку хүннерде болур колхозтун отчүтүг хуралын үлегерлиг эртирпип, ажилды кыска хуусаада экижидер чугула.

Д. МААДЫР-ООЛ.

Австриянын чазаа-биле Совет чазактын

аразында ноталар солчуушкуну

Январьнын 5-те австрия чазак ССРЭ-нин Австрияда элчин черинче нота чоруткан, дөрт күрүнелерин даштыкы херектер министрлеринин ам Берлинге болур деп турар чөвүлө хуралы-биле холбаштыр австрия айтыргыны эн чоокку үенин иштинде ону көөрүн Австриянын чазаа Совет чазактан дилег кылып турарын ол нотада айтып турар. Австриянын чазаа шак-ла ындыг ноталарын Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын чазактарына база чоруткан.

Январьнын 16-да ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Министрствозу Москвада австри элчин черинче хармы нотаны чоруткан. Совет чазак Европага тайбынын быжылганынын эрге-ажыктарына таарыштыр австри улустун национал эргелерин хандыраарын, хостуг болгаш хамаарышпас Австрияны сонгаарладышкын чокка катап тургузарын эргежок чугула деп санааш, дөрт күрүнелерин бар шийтпирлеринге дүүштүр австри айтыргыны эн дүргөн шийтпирлеп таарыштырары дээш кезээде саналдап келгенин ол нотада чугаалап турар.

Совет Эвилелинден хамаарышпас байдалдарын ужурундан Австрияда күрүнө керээзинин дугайында айтыргы амыдага чедир шийтпирлетимейн артып келгенин ол нотада

оон ынай айтып турар. Шак ындыг байдал АКШ-тын, Англиянын болгаш Франциянын чазактары австри чазактын деткимчези-биле дөрт күрүнелерин чогуур күлээлгелеринге, база Австрия-биле күрүнө керээзинин мурунда колдуунда-ла дугуржуткан төлөвилелинге чөрүшкөк шак ындыг саналдарын албадап турган чоруундан база биче эвес хемчээлдин-биле тайылбарлатынар.

Австри чазактын күзээшкени-биле холбаштыр ССРЭ-нин чазаа Австри айтыргыны үзе шийтпирлеп таарыштырарына болгаш чогуур чугаалажышкынарга оортан хамааржыр бүгү-ле чүдүлдерин кылырынга бодунуң белининин дугайын меделгезин эргежок чугула деп санап турарын совет нотада чугаалап турар. Ук айтыргыны чедешкиниг шийтпирлээри болгаш Австрия-биле күрүнө керээзинин дугайында австри чазактын киржилгези-биле, чогуур чугаалажышкынарга айтынган чугаалажышкынарын бүгү киржикчилери ол айтыргыны шийтпирлеп таарыштырары хостуг болгаш хамаарышпас Австрияны катап тургузарынын сорулганына болгаш Европага тайбынын быжылганынын эрге-ажыктарына тааржып турар кылдыр боттуг орадажырында хамаржыр деп чүве черле билдингир.

Мал ажилынын орулгаларында колхозчуларга аван тылып турары

К. ЛОБАСОВ,

Ростов областын Ленин аттыг колхозунун даргазы

Нинтинин мал ажилынын көдүрүлүшүнге колхозчуларнын материалдыг сонугралын бедидерин барымдалашаң, партия болгаш чазак болза, малды база мал ажилынын продуктуларын салып саарганын кирген ашка хөргенин 25 хуу хирезин колхозчуларнын нити хуралынын көргөңи өзүгаар артель кижигинеринге квартал санында аажынсап берип турарын колхозтарга сүмелзэн.

Бистин колхозтун нинтинин ажил-агыйында улуг черин продуктулуг мал ажилы ээлеп турар. 1952 чылда ол адыр 1166 муң рубльди, азы бүтү ашка орулганын 55,3 хууун берген. 1953 чылда бис мал ажилында 1700 муңдан эвээш эвес рубльди алган бис, ол болза, колхозтун бүтү ашка орулганынын 66 хуузу болур. Колхоз мал ажилынын продукциянын күрүнөгө дужаар чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен, мал ажилынын хөй сангыг продуктуларын күрүненин салып алыр чуруму-биле болгаш колхоз рыногунга салып сыйгарган. Чылдын ийи дугаар чартында күрүнөгө дужааган продуктунын үнезин чаа белеткел өрктөктерин өзүгаар санашканын түнелинде элээн хөй түңнер база кирген. Колхоз күрүнөгө чүгле сут, эт дужааганын 20 муң хире рубльди, дүк дужааганын 13 муң аягы рубльди немей алган. Чаа белеткел болгаш салып алыр өрктөктерин доктаатканынын түнелинде колхоз чылдын ийи чартында 100 муң хире рубльди немей алган.

Партия болгаш чазактын сүмелзэнин өзүгаар чылдын үш дугаар кварталында малды болгаш мал ажилынын продуктуларын салып саарганын кирген ашка хөргенилерден колхозчуларга аван тыпысыр боттандырап деп октябрьда болган бистин артелини кижигинеринин нити хуралына шийтпирлээш. Хурал аван тыпысырына 148460 рубльди үзүп үндүргөн.

Бүгү колхозчуларнын үшкү кварталда нинтинин ажилына ажилдап алган күш-хүнү бүрүзүнге 1 рубль 48 копейк, а мал ажилына болгаш чөм белеткелинге аягыдалаш күш-хүнү бүрүзүнге база 2 рубль 80 копейк онаашкан. Ычанган, нинтинин биле күш-хүнү бүрүзүнге 4 рубль 28 копейк болган.

Моон ал көөрге, малчынарнын алган авансызы ажил-агыйнын өске

алдырларда аягыдалап турар колхозчуларга тывыскаанан дыка ашкан-дыр. Мал ажилынын хөй-хөй мурунакчыларына үшкү кварталда 800—1000 болгаш оон-даа хөй рубльди авансылап тывыскаан. Чижээ, хаван ажаакчызы И. Косолапов 1168 рубльди, санчы Н. Базок 749 рубльди, хаван ажаакчызы Г. Емельяненко 924 рубльди алган. Яныз бүрү ажилдарга 265 күш-хүннер, оон иштинде мал чөмчөңи белеткелинге 140 күш-хүнү аягыдалаш колхозчу Т. Сорокин нити 125 күш-хүнүнге 185 рубльди авансылап алган болза, а чөм белеткелинге аягыдалаш күш-хүннеринге 600 рубль алган.

Колхозчу өреге бүрүзүнге ортумаа-биле 600 рубльдин авансызын тывыскаан. Элээн хөй колхозчу өг-бурлоер оон дыка хөйну алгылаан. Чижээлээрге, колхозчу херээжен П. Давыдан өг-бурлоер 1989 рубльди, колхозчу А. Романенко оон өг-бурлоер 1198 рубльди алган.

Мал ажилында алдынган орулгалардан аван беринишкени болза, колхозка болгаш колхозчу бүрүзүңге моон сонгаар нинтинин мал ажилын дүргөн хөгжүдери, оон бараанын чоруун бедидери кай хире чугула болурун бузурелдин-биле көргүскөн. Артелини кижигин бүрүзү фермаларга эки ажилдарына, малды чөмөр-биле хандыраарына улам сонугралды болуп турары тодаргай. Мал ажилын хөгжүдөр талазы-биле партия болгаш чазактын хемчеглерин нити хуралга колхозчулар чангыс үн-биле деткивишаан, мал ажилынын фермаларынын ажилын экижидерини практиктиг айтырларыныче онза кичээгенин салып, хөй өрктөктүг саналдарын киргени таварылга эвес. Чамдык колхозчулар, чижээлээрге, эштер Луценко, Сырваткин, Манжелев болгаш өскелер мурунда мал ажилынын бригадаларына ажилдарында ойталап турган болза, ам фермаларга болгаш мал чөм белеткээр бригадаларга боттарынын ажилдаар күзеленин дугайын меделгезинер.

Нинтинин мал ажилын улам ышай хөгжүдериңге, оон бараанын чоруун өстүреринге колхозчуларнын экономикалык сонугралын бедидери колхозтун экономиказын көдүреринге, колхозчуларнын материалдыг чагаай байдалын бедидеринге чаа аргаларын ажилдап турар.

Колхозчулар авансыны алган

Улуг-Хем районун Торгалында «Күш-ажылдык хосту

ССРЭ-нің улустарының бузулбас найыралы

Мөңге шагда найырал

Украинаның Россия-биле катап каттышкан хүнүнден бээр 300 чыл болган. Совет Эвилелиниң бүгү улустарының 30 байырлалында Москваң кат эзилдикчилери бистер украин металлургия-биле чыл келген тудум быжыгып турар найыралы-высты демдегеп тур бис. Москва биле Днепродзержинскийниң аразын муң километр. Ынчалза-даа мартен суугузууну чанынга туруп ажилдап үгелэй берген саныыста-ла бистин индустриалысты—бистин чаржып турарымыс Днепродзержинскийниң кат эзилдикчилерин чаныыста кылдыр сактып турар бис. Оларның куш-ажыды чедип алышкыннары бисти өртүп турар.

Бис, дөрткү мартен суугузууну кан эзилдикчилери, Днепродзержинскийде Дзержинский аттыг заводтун 14-кү суугузууну кан эзилдикчилеринден чагаа алган бис. Оларның бижил турары:

«Найсылалды эрчим металлургия-ны Украинаның болгаш Россия-ның улустарының найыралын моон сонгаар-даа улам быжыктарар төлөөдө, чаржылынар! Бистин бригадасы чыл оонаалды декабрь 7-де күрөткөн, болгаш планга немей үш муң ажыг тонна канчы берген. Чаа 1954 чылда Төрөн чуртка пландан ажыр муң-муң тонна канчы бээрден хүлээнип тур бис...».

Чарышче кийгыртыны хүлээп алышаан, бис боттарымыстың чедикчиликтерин дугайып оларга өрүшкү-биле дынадып тур бис. Бистин бригадасы хром-магний чүүлдерин шингээди алган болгаш суугууну ажилдаарын соксатпайн тургаш 670 ажыг эзилдикчилерин, азы оона саяттарлыг суугуларга кылып турганыыстан ийи ажыг катап хөй-лү үндүргөн бис.

Бистин дуржулганысты украин эштеривис шингээди алыры биске өөрүнчүг, чүге дээрге ынак ада-чурттун күчүзүнү үндезини бистин найыралымыста болур.

Бодумуну эштеримниң, найсылалды металлургияны мурунундан Дзержинский аттыг заводтун кан эзилдикчилериниң, бүгү украин металлургияны амыр-мендизин Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чылыны байырлалын таварыштыр күзедим. Орус болгаш украин улустарының база улустарының чуртувустун бүгү улустарының аразына мөңге үеде найырал!

Н. ЧЕСНОВ,
Москваңың «Калмыр болгаш Москва» заводунуң кан эзилдикчизи,
Сталинчы шааннадык лауреады,
Январь 16-да.

(СЭТА).

ССРЭ-нің улустары—мөңгедө акы-дуңмалышкылар

Язы-бүрү улустары төрөлдөш-тирип, каттыштырып турар, частык келгени ышкаш өөрүшкүлүг байыр-ладар кижилерин амыдыралында бар. Ол болза, улуг, чырыктыгы, мөңгө чүүлүн төрүтүнгенин байыр-ладары-дыр. Үш чүс чылдарның мурунда орус болгаш украин улустарының бузулбас эвилели төрүтүнгөн. Ол найырал улуг шылгалдалары-ны орай эрткен, чыл келген тудум улам быжыгып, күчүлүг күш кылды-өскөн.

Россия-биле катап каттыжарының төгүлүг эрежок чугулазын үш чүс чылдарның мурунда украин акы-дуңмаларының медресе билгени ышкыш, өске-даа хөй-хөй улустар Россия-биле каттыжары боттарының аас-кежин кылдыр көргөннөр. Бистин алдарлыг найсылалымыс Москва бүгү улустарының найсылалымыс, найыралды болгаш акы-дуңмалышкы чоруктун мөңгөлөгөн чери апарган. Киргиз болгаш украин улустарының найыралды харылзаалары Москваңы дамчыштыр тургустунган.

Россияңың улустарының найыралы Улуг Октябрь чаа чырык-биле чыгынаалдырган. Коммунисттик партияңың мерген угааның национал политиказы яны-бүрү нацияларның кижилерин коммунисттик нитилелди тургузуп турар чангыс өг-бүлө кылдыр каттыштырган. Совет улустарының найыралы калды шылгалдаларыны шыдап эрткен, чамдык үелерде ол совет тургузуугу кол быжыг баганазы болуп турган болгаш улустарының аразына өжээгежер чорукту неперелер деп дайынының бүгү ораддажышкыны буурап дүшкөн.

Совет эрге-чагырганың чылдарында киргизтерниң украинер-биле харылзаалары быжыккан. Ада-чурттуң Улуг дайынының калды дошкун чылдарында киргизтер өске улустар-биле кады украин черни дайынының

халдаашкыныдан камгалап турганнар. Украина нелер болгаш чаштар киргиз черинге ынан чурттаар чер-лерин тыпканнар.

ССРЭ-нің бүгү улустарының дет-кимчези-биле алдын Украина бедик көдүрүлгөн болгаш улам чараш чечтелген. Амгы үеде Киргизияның шылдеринде украин тракторлар ажилдап турар, украин кыстар боттарының төрөн чуртунда чараш өңгүр киргиз торгулардан кылган хептерлиг чоруп турарлар.

Акы-дуңмалышкы ийи улустарының культуру харылзаалары быжыгып турар. Бистин эртемденеривис боттарының чедип алышкыннары Украинаның эртемденери-биле солужуп турарлар. Боттарының эл-чезинде украин эртемденер артем айтырыларын чугалажып көөрүгө киргизир-биле Киргизияга үргүлүк келтирерлер.

Украинаның Россия-биле катап каттышканын бээр 300 чыл болганына холбаштыр киргиз чогаалчылар сурагыл украин шүлүктүр-лерин болгаш чогаалчыларын чогаал-дарын төрөн дылга окулдурганнар. Республиканың ажал-ишчилери бүгү улустун байырлалын калбаа-биле демдегеп турар. Олар украин улуска боттарының эн эки күзешки-нерин чорутканнар.

Совет кижилериниң келир үеги чырыктыгы. Бистин кыдыг кызыгар чок улуг черивистин кырында коммунизмниң хүнү үнүп оран. Тайбын, мөңгөдө бузулбас өг-бүлениң миллион-миллион акы-дуңмалышкылары, үгбашкылары олче уткуштур көдүр-лүп үнүп турар.

САТТАР ИЛЬЯСОВ,
төгү эртемденериниң кандидаты,
ССРЭ-нің эртемдер Академия-зының киргиз салбырының эртем ажылдакчызы,
Фрунзе, январь 16-да.

(СЭТА).

Хол-холундан туттунчуп алгаш

Найыралдыг улуг өг-бүлөгө ооң кижилериниң бирээзинге өөрүшкү-лүг чүве болганда—ол дээрге, бүгү өг-бүлениң байырлалы болур. Ол ышкаш бистин Төрөн чуртувустун улустары орус болгаш украин улустарының амыдыралында улуг төгү-лүг хүнү—Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чылын бодунуң төрөн байырлалы кылдыр демдегеп турар.

Азербайджаның ажилчы чоңна-ры, бүгү совет кижилер-биле бир дөмей, найыралды ол байырлалын өөрүшкүлүг уткаан. Бистин республиканың хоорайларында болгаш суурларында лекциялар болгаш бекетлар болуп, орус болгаш украин улустарының ыларының аялгалары дыналып, улуг кобзарь Тарас Шевченконуң ырларын кижилер боттарының төрөн дылына ырлажып турарлар.

Переслав Радазының дугайында, орус акызы-биле каттыжып алгаш, украин улустун эрткен улуг оруунуң дугайында чугааны дынааңа, бис бодунуң азербайджан улусту-вустун төгүлүг салым-хууаун сактып келир-дир бис. Улуг орус улус-биле чангыс күрүгө каттышкан чорук мурунакчы демократтыг орус культураже орукту биске ажиткан. Орус улус, ооң маадырлыг ажалчын ангызы бистин демиселивистин башкызы болган. Чурттуң улуг үлетпүр-лүг болгаш ажалчының төү—Бакуга пролетаржилер—орустар, украинер, азербайджаннар, өске-даа националдарың төлөөкчилери хол-холундан туттунчуп алгаш, хааның кызыгар чок эрге-бүзүг болгаш капиталистерге уду демисежи турганнар.

Коммунистерниң улуг партиязы бистерни—украинерни, белорустар-ны, азербайджаннар, армяндарың болгаш эскелерин-даа шуптувусту тилелге дээш демиселче баштап, Советтериниң эрге-чагыргазын кам-

галап алырынга биске дузалап, социализм тургузушкунуң талазы-биле мерген сүмези-биле болгаш ажал-херээ-биле дузалаан. Совет улустарының найыралы бистин төрөн кавказ дагларымыстың быжыгышкыш бузулбас. Ол найырал амыдыралды аас-кежин дээш күш-ажыл-биле быжыглатынган, ол найырал Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында социализм Төрөн чурттуң камгалакчыларының—бистин эн эки кижилеривистин ханы-биле адырылбас кылдыр чылышты-нган.

Чоокта чаа Азербайджанга эн улуг тудууну—мингечаур ГЭС-тиң бирги эздээ ажылдап кирген. Туду-шкунга чээрби националдарың кижилери ажилдап турган деп ажалдышкыга чүве чугалааннар айтып турганнар. Азербайджаның металлургиязының бир дугааргызы—Сумгаиттин кохлай-прокат заводу-н аныак мастерлиги боттарының башкылары болур Украинаның металлургияны өөрүп четиринкини-биле сактып турарлар. Бакунун Молотов районуң нефтичлери олар-ның-биле чаржып турар Бориславскийниң нефть тывышчыларына байыр чедирип турарлар.

Азербайджан улус бодунуң акы-дуңмалары—орустарга болгаш украинерге чаа-чаа чедикчиликтерлиг болгаш чаа тилелгелерлиг болурун чүрөктиң ханыннан күзеп турар. Бистин, Совет Эвилелиниң улустары күчүлүг өг-бүлөвис-биле, Коммунисттик партияга баштадып алгаш, коммунизмче чоруп оран бис. Бистин тилелгелерлиг бурунгаарлаашкы-нымысты кым-даа, калдыг-даа күш, калдыг-даа дайын ара тургузуп шыдаас.

СУЛЕЙМАН РУСТАМ,
шүлүкчү, Сталинчы шааннадык лауреады,
Баку.

Эртемденерниң чогадыкчы найыралы

Бистин чуртувустун улустарының хөй чүс чылдары төгүзүндө алдар-лыг, демдегелди үелер эзэш эвес. Хөй-хөй болушкуннар бистин Төрөн чуртувустун улустарының шагда бээрги найыралымыс, дайыны-нда болгаш кулданкычларга уду оларның дем каттыштырган демиселинин дугайын херечлеп турар. Бистин хөй националдыг куруневистин күжү болгаш быжыс ССРЭ-нің улустарының бузулбас найыралына үндөзилеген деп чүвени тодар-гайы-биле билип турар бис.

Бистин ада-чуртувустун улустары-ның найыралымыс онза илерээшкени-нин болушкуннарына Украина-ның 1654 чылда Россия-биле катап каттышканы хамааржыр.

Бо чылын Москвада, Киевте, Минскте болгаш өске-даа хоорайларда эртемдер академиялары Украинаның Россия-биле катап каттышканы-ның дугайында шеткелдерлиг эртем сессияларын организаптап турар. Документилерни белгеш парлап үндүрүп турар. Найыралды болгаш деткижилегени ачынында чедип алдынган чедикчиликтериниң түңгөлүн үндүрүп турар.

Белоруссияның эртемденери Украинаның эртемденери-биле кады шылчылдыр хөй удаа чорудуп келген. Чижээлээрге, Полесье чавы-заажының бүдүрүкчү күштериниң хөгжүдүзүниң айтырын чогаалдып, Украинаның болгаш Белоруссияның холушак районнарына холушак чугаа домктарың дугайында айты-рыны шылчыл көргөн болгаш оон-даа ынак.

Белоруссияның болгаш Украина-ның эртемдер академияларының аразына эртем талазы-биле найыралдажышкыны моон сонгаар-даа улам-на быжыгып, чаагай үр-түң-нелерни бээр дээринге идеяп турар бис. Белоруссияның эртемденери акы-дуңма Украинаның ажилчы чоңнарына Россия-биле катап каттышканының онза изиг байырын чедирип, оларның улус ажал-агайы-ның болгаш культура хөгжүдүзүниң талазы-биле чаа-чаа чедикчиликтер-лиг болурун күзеп турар.

В. ПЕРЦЕВ,
БССР-нің эртемдер Акаде-миязының чыгыне кижигүчү,
Минск, январь 15.

(СЭТА).

Таджик эртемденниң сөзү

Бистин чуртувустун бүгү улустары-биле, кады таджик улус шыгара-нагай төгүлүг болушкуну—Укра-инаның Россия-биле катап каттыш-канының үш чүс чылын демдегеп турар. Бистин ажалчыларымыс, колхозчуларымыс, интеллигенция-мыс украин улустун кайгамчыктыг чедикчиликтерин, ооң экономиказы-ның болгаш культуразының шап-кын өзүдөзүн ханы кичээтпей-биле көрүп турар.

Бистин улустарымыстың найыралы, колхозчуларымыс, үлетпүрүнү мурунакчыларымыс, эртемниң, уран-чүүлүгү болгаш культураның ажал-дакчыларымыс акы-дуңма кады ажалдажыгызы хүнүнүң өзүп болгаш быжыгып турар. Бистин рес-публикамыстың шөлдеринге чораян украин колхозчуларымыс төлөөкчи-лери таджик колхозтарга боттары-ның бай дуржулганын дыка хөй үнели чүүлдерин бергенер. Таджик хөвөнчилер акы-дуңма Украинаның колхозчуларымыс хөвөнчин бедик дуржудун өстүрериниң дуржулганын бергенер.

Бистин дыка хөй оолдарымыс болгаш кыстарымыс Киевтиң болгаш Харьковтун элди өөредилге чер-леринде өөренип турарлар. Таджикис-танга совет эртемниң хөгжүдүзүгө

улуг дузаламчыны украин эртемден-ери көргүзүп турарлар.

Сталинабадтың педагогика инсти-тутунуң, он-он школаларының болгаш культура-чырыдышкын албан черлериниң ат кылдыр эдилеп турар украин улустун улуг олгу Тарас Шевченконуң чогаалдары бистин республикамыстың ажалчыларымыс ортузунда калбаа-биле ажилганы-нып турар. Ооң дыка хөй чогаалдары таджик дылда окулдурган, ооң чогаал ажилдарымыс эртем сессия-ларын алдар болдуруп турар, ооң ырлары болгаш шүлүктери театрлар-ның болгаш клубтарнык сценалары-нда чыгылап турар.

Сталинабадтың театрларында украин композиторларнык болгаш драматургтарнык опералары болгаш шилери алдаржып турар.

Коммунисттик партиянык шыгара-нагай удуртулганы-биле коммуни-стик нитилелди бузурелиг тургузуп турар бистин Төрөн чуртувустун улустарының бузулбас найыралы чурттап болгаш быжыгып турал!

Г. АЛИЕВ,
Таджик ССР-нің эртемдер Академиязының орадакчы-президентизи,
Сталинабад.

(СЭТА).

Бистин ниати найыралымыс

Бистин Курган суурувус Лорийниң бедик шаттарында, ханы чооганы адаанда туруп турар. Украинаның кыдыг кызыгар чок делгемнерин-ден бисти муң-муң километрлер аңгылап турар. Ынчалза-даа акы-дуңма Украинаның ыраккы Чернобыльский районуна чорашып, аалыыста дег турган бис. Арменияның социалисттик ховуларымыс, ажал-ишчилериниң төлөөлери Паришево суурнуң көдээ ажал-агай артылың кижигүчүлери-биле социалисттик чарышты керээзин чугалажып көөрү-биле Украинага чораян. Бистин арывыска Ада-чурт-тун дайынының үезинде Украина дээш, Армения дээш, бодунуң кай-гамчыктыг Төрөн чурту дээш тул-чуп турган кижилер база чораян.

Арменияның колхозчулары ботта-рының украин акы-дуңмаларымыс хөй чүвени өөренип алганнар. Күш-

ажылды эки организаптап турарын, чер ажилының бедик культуразын, механизмерни бодангы арыжлап турарын көргөн бис. Украинаның чаа башкылары, аныак садтары, калбак кулумчуларыг хоорайларын болгаш суурларын көргөш, өөрүп турган бис. Оларны тудуп тургуза-рынга бистин чуртувустун бүгү улустары украин улуска дузалап турганнар. Украинаның Россияга катап каттышканының 300 чыл болган төгүлүгү оюн дагыл Степанаван районуң чурттакчылары бистер бүгү армян улус-биле кады ол болуш-куну улуг байырлал кылдыр утку-дувус.

А. АКОПЯН,
Микоян аттыг колхозтун дагазы,
Степанаван (Армян ССР).
Январь 15.

(СЭТА).

Совет чурттуң улустарының найыралы быжыгып турар

Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чыл болган төгү-дө демдегелди хүнүң совет кижилер хостуг улустарының акы-дуң-малышкы найыралын улам ынак быжыгларымыс демдээ-биле дем-дегеп турар. Ол улуг найыралды чогаалдык күжүн улуг Совет Эвилелиниң бүгү улустары хүн-бүрү көрүп билип турар.

Улуг орус, украин болгаш ССРЭ-нің өске-даа улустарының доктаа-мал дузаламчыны ачызында, Туркмени ханымыс Россияның үе-зинде хожудангай кыдыг чер болуп турганында ам эки сайырагай үлетпүрлүг, көдээ ажал-агайлыг, транспортту чечеткелчек республи-ка болу берген. Совет эрге-чагыр-ганың чылдарында Туркменига на-ционал хевирлиг, социалисттик ук-ка шынарлыг культура өзүп үнгөн. Мурунда кулданарың чораян муңу-тур туркмен херээженер коммуни-стик нитилелди иделкейлиг тургу-зуучулары апарганнар.

Школага бичин уруглары кижиз-диип, 16 чыл ажилдап тур мен. Совет башкының эртеми хүндүткел-лиг. Өзүп олурар салгакчылары коммунисттик угаан-бодалга кижиз-дир деп харысалгалы сорулгал-лар оларның мурунда салдыган. Ол чаагай херекке бодумун бүгү күжүмү болгаш билимни берип турар мен. Кичээлдерге бодумун өөреникчилеримни совет патриотиз-миң улустарының найыралымыс, ие Төрөн чуртка, Коммунисттик партия-га ынакшылдык болгаш бединген өзүңүч угаан-бодалыга кижизидерин олобайлыг турар мен.

Чаа совет кижини кижизидеринге чечен чогаал литературазы кайгам-

чык улуг рольду ойнап турар. Мээң өөреникчилерим юмга кончуп ынак-шылдыгылар. Олар украин литерату-роның классиктериниң — Т. Шевченконуң, Ив. Франконуң, М. Кош-овскийниң чогаалдарына улуг со-нуургалды илередип турарлар. Өрү класстарың хөй-хөй өөреникчилери оларны туркмен болгаш орус дыл-дарда номчуп турарлар. Бистин шко-ламыстың өөреникчилери демдегел-ди үеге белеткелдин хүнеринде бо үениң украин чогаалчыларының чо-гаалдарын улуг сонургалды-биле та-ныжып турганнар. Натан Рыбактың «Переслав Радазы» деп төгүлүгү романы, А. Корнейчуктун шилери оларны онза ынакшылыг болду-рган.

Ам совет улус партияның XIX съездинде, СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң төгүлүгү шип-тирлерин амыдыралга боттандырып турда, украин улустун туркмен улус-ка дузаламчыны онза көсүк алган. Туркменияның үлетпүрү, транспорт, көдээ ажал-агайлыг украин ажал-чыныларны холдары-биле белетке-тинген чаа машиналар, тракторлар, станоктар, деримелдер-биле чепселе-тинип турар. Туркмен колхозчу-лар Украинаның чик үлетпүрүнче муң-муң тонна хевени чорудуп берип турар.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының удуртулганы-биле турк-мен болгаш украин улустары аразында найыралы өзүп болгаш быжыгып турар.

ГУЛЬДЖАМАЛ НАЗАРОВА,
Туркменияның № 10 ортумак школазының башкысы,
Чарджоу, январь 15.

(СЭТА).

Улуг найыралдың сеткили

Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чылын Совет Литва улуг көдүрүшкүнүг дем-дегеп турар.

Балтиканың эриктеринден литва улус бодунуң акызы — алдарлыг украин улуска байыр чедирип тур.

Нити демиселдин, нити мунга-ралды, нити идегелдерини, өөрүш-күнүн, тилелгелерини үр чылдары бистин улустарымысты харылза-штырып келген. Украин улус-биле бир дөмей литва улус хосталгаже, аас-кежишкы чырыктыгы амыдыралче орукту үр үеде тургузуп келген. Россияның дузаламчыны ачызында литва улус, украин улус-биле бир дө-мей литва улус хосталгаже, аас-кежишкы чорунуң чедип алган. Бистин улуска ол оруктун карачангыс шы-нык орук болганын төгүңүч бүгү чорудулганы баштапкы турар. Улуг Октябрьниң өшлөс чыры-биле чы-рыктылган ол орук бо хүн калбак болгаш тода.

Украин улус-биле найыралдык болгаш аңаа ынакшылдык хөй өң

чылдарда быжыккан сеткилин литва кижиниң чүрээ чаагай чечек биле чечеткелдирип турар. Совет Эвилелиниң улустарының акы-дуңмалыш-кы өг-бүлөзінде чурттап болгаш тургузуп турар бистин амгы үеисте ол сеткил онза чаагай. Мерген угааның Коммунисттик партияның удуртулганы-биле литва улус ботта-рының акылары—украин болгаш орус улустар-биле кады коммунизм-че чоруп оран бо өөрүшкүлүг хүн-лерде, бузулбас найыралдык болгаш акы-дуңмалышкы чоруктун хүше-ринде чурттап турарынга бис чор-гаарланып турар бис. Пушкинниң, Шевченконуң, Донелайстич дыл-дарында кайгамчыктыг ырлар тө-рөн, ынак партияны алдаржыдып чагыландырып турар.

ВАЦИС РЕЙМЕРИС,
литва шүлүкчү,
Вильяос, январь 16-да.

(СЭТА).

Акы-дуңмалышкы найыралдык белдирлери

Украин ССР-ге оюн көргүзүп чо-рааш, чаа чедип келген мен. Киев-тиң, Одессаның, Сталинонун театр-ларына ойнап турдум. Эстон улус-тун уран-чүүлүгө украин улус улуг сонургалды илередип турар. Бис-терни, эстон артистерни чер болган-га кончуп чыгып өөрүшкү-биле хү-лээп ап турган.

Бистин оюннарымыс бистин хөй националдыг чуртувустун бүгү улус-тары улуг байырлалга—Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чыл болган оюн демдегээр дээш белеткенип турган хүнерде болгудуан. Аңаа бистин эрчим чепселе улуг Төрөн чуртувустун өске-даа черлеринде ышкаш коммунисттик тургузушкунда совет кижилериниң шыларангай чедикчиликтериниң караам-биле көрдүм. Бирги чериниң заводтары болгаш фабрикалары, чагайжымыр туттунган чуртталга бажынары, культураның хөй сан-ныг албан черлери—бо бүгүнү украин улус совет улустарының акы-дуң-малышкы өг-бүлөзине кыска хуу-сааны иштинде тургускан. Киев ооң хөй саныг парктары болгаш садтары-биле, кайгамчык улуг ма-гистралдары-биле, хөй саныг чаа тудулары-биле, чараш чаагай Одес-са ооң кайгамчык театры-биле, Дон-басстың хоорайлары болгаш шахта-лары бистин сагыжымыстан кажан-даа утундурбас. Коммунисттик партияны мерген угааның удуртуп ту-

рары бүгү совет кижилерини күш-ажылы кайгамчыктыг чангыс сорул-гаже—коммунизмче утланган. Совет улустарының бузулбас найыралы—бистин күштеривистин үнер дөзү, бистин аас-кежиткиг чорувустун үндезини.

Акы-дуңмалышкы найыралдык сырый белдирлери Эстонияның ажалчы чоңнары бүгү совет улустар-биле холбаштырып турар. Украин будурулгелерден хөй саныг продукция бистин республикамыска, келип турар. Эстония бодунуң залчезинде Украинаже яны-бүрү барааннар-ны база чорудуп турар.

Бистин улустарымыстың культу-луг харылзаалары быжыгып турар. Эстонияның ажалчы чоңнары украин чогаалчыларының номнарын ном-чуп турар.

Акы-дуңма украин улус коммуни-стик тургузушкунга, Совет Эвилели-ниң бүгү улустары-биле бузулбас найыралын улам быжыгларына ам-даа улуг-улуг чедикчиликтерлиг болурун чүрээмин ханызындан кү-зеп тур мен.

ИТИТ КУУЗИК,
Эстон ССР-нің улустун артизи,
Сталинчы шааннадык лауреады,
Таллин, январь 15-те.

(СЭТА).

Улуг байырлал

Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чылы—чүгдө орустарың болгаш украинерниң улуг байырлалы эвес, харын Совет Эвилелиниң бүгү улустарының, ооң иштинде бистерниң, казахтарнык база улуг байырлалы. Совет улустары-ның бузулбас найыралы—бистин соци-алисттик куруневистин күштериниң күчүлүг үнер дөзү.

Бо найыралдык көсүк илерээшкени болза, украин болгаш казах улустарының аразында чылдын-на быжы-гып турар культура болгаш эртем харылзаалары болур. Караганданың хемүр даш бассейниниң тудушкунуңа Доннуң шахтёрлары шуут кин-ришкенер. Олар боттарының дур-жулгалары-биле Караганданың даг-жылары үргүлүч байдып турарлар. Украинаның дээди өөредилге черлеринге чылдын-на чүс-чүс олу-тары казахтарга берип турар. Ды-ка хөй казак оолдар болгаш кыс-тар Украин ССР-нің эртемдер Ака-демиязының аспирантуразында өөренип турарлар.

Дайыга урелген украин үлетпүр-нү катап тургузарына казах улус боттук дузаламчыны көргүскөн. Бистин республикамыс Доннуң бассей-нини катап тургузарына муң-муң дагжылары чоруткан.

Мээң өөренип турарым Казахстан даг-металлургия институту Днепр-

петровскиниң даг институту-биле сырый харылзаалыг. Бистин эртем-денеривиса днепрпетровчулар-биле дуржулгага солчушкунуң кылып турарлар. Днепрпетровскиниң даг ин-ститутунда белеткеп кылган модель-дер болгаш макеттер биске көсүк чүүлдер болуп турар.

Мен Донбассты барып көрүскөп, Доннуң бассейниң шахталарында ажилдап турар мурунакчы техника-лы, ооң будурулгечи бедик культу-разы-биле таныжыксап турган мен. Мээң күзелим боттанган. Будурулге-чи бирги практиканы Донбаска эр-тирери-биле мени чоруткан.

Украинага баргаш чыгыг найыр-алды хүлээп алышкына ажур-рашкан мен. «Горлавуголь» трес-тин № 4—5 «Накитовка» шахтазы-на практика эрткен. Ол-да шахтага практикалап турган Днепрпетров-скиниң даг институтунуң студентизи Алексей Ольховиченко-биле аңаа та-нышкан мен. Өңүңүч-биле чарлып турумда ол менээ шахтёрнүң чүве демдегээр дептерин белекке берген. Украин студентиниң шак оло бөдүүн белээн казахтар биле украинерниң найыралың демдээ кылдыр шыг-жал чорупу мен.

Махан ЖАЗЫБАЕВ,
Казахтың даг-металлургия институтунуң студентизи,
Алма-Ата.

(СЭТА).

Капиталисттик чурттарның аразында чөрүлдөөлөрдүн чидиглениши

(Төмүрү. Эгези № 13 «Шын» солунда).
**ПОЛИТИКТИГ
МАРГЫДАЛАРЫНЫҢ
АСПААНДА**

Экономикалык ханы чөрүлдөөлөр капиталисттик чурттарның даштыкы политика талазы-биле харылааларына база-ла сатыр чедирбей барып шыдаас.

Код агрессия күрүне—Американы Катышкан Штаттары — «антикоммунизм» болгаш «хосталга камгалалының» тугунун адаа-биле барыш-европейки болгаш еске-даа капиталисттик «өңдүктөргө» хамаарыштыр империалисттик политиканы чорудуп, ол буржуаз күрүнелерни болгаш оларның колонияларын бодунга чагырып ап база үптөп турар. XIX сьездиге илеткелинге эш Маленков мынча деп чугаалаан: «Коммунизм-биле демисел» деп ыштыг көжеге болза, америк империалисттерге, мурунда Гитлерге ышкыш, булук эжелекчи бодалдардан кичээгейни чардыктарына хергелген. Англияга, Францияга болгаш капиталисттик еске-даа чурттарга хамаарыштыр, империалисттик политиканы чорудуп турар кирезинде-ле, Американың Катышкан Штаттары болза, чымчад сөзгөргө, бодун ол чурттарның өңү күлдүр көргүзгөн дээр бардам болгай. Шымбай-ла өңүк-түр! Бодунун хеймер өмөржикчилерин мурун олурдукаш, оларны үптөп дээрбедеп, кулданып, «ел, кудурунче улдап турар, харын ындыг тура-ла «өңөңкили» деп көгүткүдөр, ону америк акша-барбаларыны-биле алырга: мени баштай силер сөөртүрер, оон силерни мен мунгаш хаптайн—дээр чүдөдир ийин».

АКШ-тың талазында басышкын болгаш айтп беринишкын барын европа чурттарының чагыржыкы бөлүктөрүнүн удурланышкынына улам-на таваржып турар. Империализмдин делегей системасында чөрүлдөөлөрдүн чидиглениши элзэн хей белдир айтыртыларын, база бирги ээлчеге айыл чок чорукту хандыларының болгаш америк империализмдин халдаашкынарндан национал хамаарыштыс чорукту, национал суверенитетти камгалаарынын айтырышын идиң үндүргөн.

АКШ-тың агрессия даштыкы политиказы улустар аразында дүшкүр-релдин үш кол одагларның—Барын Германия зоназында, Ыраккы Чөөн чүккө болгаш Чоокку Чөөн чүккө тургустуунарына чедирген.

АКШ Барын Европаның чурттары бодунга бүрүн чагырып алыр деп чүткүп турар. Ол соруга-биле ол Барын Европада эң чугула стратегти туруштарны эжелеп ап, шериг базаларының четкизин тургузуп, Англияны Европада тускайлаарының болгаш Британ империяны харылааштырп турар белдирлерин узуткаарының политиказын чорудуп, Францияны ийги черегини күрүнени апаар дендеге чедир куудаладык баддырыныч чүткүп турар.

Америк империализмдин Европада политиказы болза, чаңыл болган англи-француз Антангага удурландырган АКШ—Барын Германия деп өзөктө тургустунган. Ол АКШ—Барын Германия деп өзөкти чагырып чаар соруга-биле анаа «Катышкан Европа» деп аттыг хап кедирип каар. Америк дипломатия Европаны катыштары деп чүүл-биле чагдынып алгаш шуугап турар. Херек кырында ол Европаның катыштарыныкыны эвес, а чарылдырышкыны, Европаны америк-герман өзөктө чагыртыгы ол болур.

Бар турар дугуржулгаларны чөрчүп үрөшсаан, АКШ Барын Германияда милитаризмни катап тургузуп турар. 1952 чылдың май 26-да Бонна чардынган АКШ-тың, Англияның, Францияның чазактары-биле Аденауэрин өжөргөк бөлүүнү аразында чагыс талалык керээ, «Үш күрүнелер биле Германияны Федералдык Республиказынын аразында харылаашкыны дугайында керээ» деп адаар керээ болза, Барын Германияны америк империалисттерниң плацдармы кылдыр ол барын-герман аныктарны — америк агрессорларның хөлөзиленичилери кылдыр куудулар со-

рулгалык болуп турар. 1952 чылдың май 27-де Францияны, Италияны, Бельгияны, Голландияны болгаш Люксембургтуң чазактары бонн чазак-биле кады «париж дугуржулгалы» деп ат-биле сурагаш «европаның камгалакчы нийтилекчилеринин» дугайында керээге ат салганнар. Ол дугуржулгалык утказы болза, гитлержи генералдарның болгаш еске-даа өжөргөктериниң удуртулгалы-биле Барын Германияда чепсектиг күштерни тургузуп турары болур, ол чепсектиг күштер АКШ-тың бодунун агрессия со-рулгаларына төлөвилзэн «европа армиязы» дээр армияны составына кирер.

Бонн болгаш париж дугуржулгалары чогуур күрүнелерниң күштүг болдуруп баддыларына чамдык күрүнелерниң парламентилериниң улуг удурланышкыны бар болуп турза-даа, ол дугуржулгаларны күштүг болдуруп баддылары-биле алба-даашкынын чаа-чаа хемчеглерин АКШ-тың талазында чорудуп турар. Барын Германия «европа армиязына» болгаш Соңгу-атлантика блогунга киригени, ону милитаристи күрүнө кылдыр куудуларганы Барын болгаш Чөөн Германияны чөңгүс күрүнөге катыштырарын бодунунас кылып турар.

АКШ-тың чагыржыкыларының бода турары-биле алырга, гитлержи генералдарга баштаган катап төртүнгөн гитлержи вермахтыга өзөктөлгөн «европа армиязы» чүткө ССРЭ-ге болгаш улус демократиязын чурттарынага удур дайында согушкунуң күш болур эвес, харын Катышкан Штаттарга Барын Европаның бодун улам чагырып болгаш кууданып аларынын чепсээ апаар.

«Европа армиязы» деп чүүл-биле чагдынып алгаш герман милитаризмни катап төртүндүрериниң америк планнарының Францияның салымнага айылдынып билер патриотчу күштерин Францияда өзүп турарының ужуру ында. «Барын Германия чепсегленген берген хүнде 1914 болгаш 1939 чылдарда ышкыш шак ындыг айылды «Францияныкы» мурунга туруп келир» деп «Либерасонь» деп француз солун бижээн. «Йоркшир пост» деп англи солун Барын Германияны «европа катышкышкынына» кирерин дээр кылып турар үндөзилдерни көрүп тура, мынча деп бижээн: «Барын Германияны катап чепсегленишкын бир кайгамчык эки хүнде еске күрүнелерге ССРЭ-гезинден артык айылдыг апарып болур дээрин, база ол катап чепсегленишкын доосту бергенде Россия-биле дугуржулга кылары херек кырында бодунунас апаар дээрин ол үндөзилдерни денеп көрүп турар үеде керээде сагыза чогуур». Барын Европа чурттарының еске-даа хей-хей солунары база-ла ындыг байдалдыг чугаалап турарлар.

Барын Европа чурттары катап чепсегленишкын дугайында айттыр талазы-биле чөрүлдөөр сөөлгү үеде Атлантика блогунун иштинге дыка чидин-биле илереп үнгөн. Чепсегленишкын үнүп турар хемчээл чепсег чарыгалдар барын-европа чурттарының саң-хөөзүн коозурадып, инфляцияны күштөлдүрүп, оларның экономиказын сулардып турар. Чепсекти эндере бүдүрериниң дугайында бодунун эвилелчилеринге болгаш чалчаларына АКШ-тың чаа-чаа вөгелделери болза, ол америк негелделерни өмөржикчилерин аспаптап аларга чик болзун дээр, оларны чепсек бүдүрүшкүнүнүң аргазы-биле коозурадыр деп АКШ-тың монополисттик капиталының чүткүлү кылдыр көрүп турар. Ол Атлантика блогунун талазы-биле өмөржикчилериниң безин АКШ-ка таарымнас чорун хайныктырып турар. Барын Европа чурттарының кырынга Катышкан Штаттарның чүдүргени чепсегленишкынниң шыдаар арга-жык аар үргезиниң дугайында ол чурттарның талазында хомудаашкынар болгаш Вашингтондан каржы хөрөктенишкыннер амгы үеде хуп-бүрүнүң болушкуннары апарган.

Чамдык америк экономистер безин элзэн эптиг шалып хөделеринче

АКШ-тың чагыржыкы бөлүктөрүн кыйгырары эргежок чугула деп санап, ычанмас болза, АКШ бодунун эвилелчилерин ышкыныптар деп сазыгыдырп турар дээрин демдеглээр артык эвес. Чижээ, «Политиктиг болгаш социал эртемнериниң Америк академиязының демдеглелери» деп журналга парлатынган чүүлүнге америк профессор Д. Флеминг «Бистин эвилелчилериниң чүге бистен коргарларыл?» деп боду мунгаргай айтыртып турар. Ооң харызынын утказы мындыг: совет айыл дээр айылдык дугайында хоозун чугааларга Барын Европаның чоннары бүдүрөвейи турар, чепсегленишкынни күштөлдүрер деп АКШ-тың шудургу негелдези оларның амдырал дененин чавызадып турар, база америк политика «оларны делегей дайынына дүргени-биле идиң турар, бистин боттарыныска азы Совет Эвилелинге кандыг салым таваржыры хамаан чокка ол дайында олар узуктатынган турар».

АКШ-тың чагыржыкы бөлүктөрүнүн Ыраккы Чөөн чүктө политиказы капиталисттик еске күрүнелериниң эрге-ажыктарын баксырадып турар. Япония-биле чаңгыс талалык «тай-бин» керээзинин болгаш «айыл чок чорук дугайында керээ» дээр керээниң харазында Япония АКШ-тан хамаарылгалык күрүнө болуп, Ыраккы Чөөн чүктө америк агрессияны чепсээ кылдыр хуулуп бар чыдар. Агрессия, өжөргөк япон чепсектиг күштерин катап тургузуп турары, Японияның девискээринге америк шериг базаларын тургузары-биле кады ол чуртта дайың белеткелерин Японияны Ыраккы Чөөн чүккө агрессияны одаа кылдыр куудуруп турар. Япон милитаризмниң катап төртүндүшкүнү Австралияга, чаа Зеландияга, Муруну-Чөөн Азия чурттарына дүвүрээзини хайныктырбай барып шыдаас.

Американың Катышкан Штаттары британ империализмдин Оожум океанда стратегти туруштарыныч халдаашкыны кылып турар. Ылаңкы англи доминионнар—Австралия болгаш Чаа Зеландия-биле АКШ-тын чарганы Оожум океан пактызы дээр пакт ол сорулгага бараан болуп турар. Ол пакт Англияны эрге-ажыктарынага удур болуп турар дээрин чугаалап турар факт болза, анаа Англияны кириштеринден АКШ-тың шыгыны болгаш ыят чоту-биле ойталааны болур, ол чорук Англияны чагыржыкы бөлүктөрине таарымнас чорукту хайныктырган.

Шериг эвилелин катыштырар болгаш Пакистаның девискээринге америк шериг базаларын тургузар сорулга-биле АКШ-тың Пакистан-биле шериг чугаалажышкынына Азияда дүшкүрүлүг чоруктуң чаа одагларының тытырына чедирип турар. Пакистанга америк шериг дузаламчызын Индия болза, Индияга хамаарыштыр өжөргөк акт деп көрүп апаар деп Индияның премьер-министри Неру медеглээн. Англияга хамаарыштыр чүл дээрге, ол чугаалажышкынына оон ооргазынын артында чорудуп турар, оон эрге-ажыктарына шуут удур болуп турар.

Америк империализм Индий-Кыдатта стратегти туруштарны эжелеп алырыныч чүткүп турар. «Американың коммунизмге удур нити демиселинге» Индий-Кыдаттың канчаар-даа аажок улуг уjur-дузалыкы дугайында лозунг-биле чагдынып алгаш, АКШ Индий-Кыдаттан Францияны кыгың үндүрерин болгаш Муруну-Чөөн Азияга тергилдээр-биле анаа, бодунун чагаар бүткөн кураулардының талазы-биле эң байлак ол районга быжыгланып туруп алырын күзөп турар. Франшияже басышкын кылып, Индий-Кыдатта дайының үргүчүлээрине оон албадавышаан, америк агрессор болза, Барын Германияны чепсегленишкын дугайында айттырга Францияны элзэн аайынга киринчел болур кылып алыскап турар. Американың Индий-Кыдат чаргы ортулукка тайыныг удурланып турарлар. «Нью Йорк таймс» солунун динчаканын буугаар алырга, «Индий-Кыдатта конфликтини хүн-

дүлүү-биле таарыштырары» Франция байрлар ийик дээр дугайында Национал хуралга Ланьельдин кылган медеглели АКШ-тың оралакты президентизи Никсонун Индий-Кыдатка чорааш, кылган медеглелинге чөрүшкөк болуп турар чүве болганда ол Парижге элзэн улуг тайылбырлаашкыны хайныктырып үндүргөн. «Долу тилелге чедип алдырмаан шаанда», вьетнам болгаш француз шериглер бооларын холдан салбааннар деп ычан Никсон баддыктап турган.

АКШ-тың Чоокку Чөөн чүккө экономиктиг болгаш политиктиг саядыр халдаашкыны ол райондан Англияны кызып үндүрер сорулганы салып турар. Турциядан, Ирандан, Пакистандан болгаш Чоокку база Ортакы Чөөн чүктүң еске-даа чурттарында Американың Катышкан Штаттарының тургузуп турар шериг блогу чүткө ССРЭ-ге удур эвес, харын Англияны эрге-ажыктарынага база удурланып турар болгаш бүтү Чоокку болгаш Ортакы Чөөн чүктө англи туруштарга кыжанып турар. Турция биле Пакистан бүтү Чоокку болгаш Ортакы Чөөн чүккө башкаржыкчы рольду ойназын дээр америк империалисттер оларже кордал кылып турарлар, ол чорук араб чурттарга дүвүрээзини хайныктырбай барып шыдаас.

АКШ биле Англияны аразында калыг-лошкун демисел ирар нефтин долгандыр чоруп турар. Англияга дузалажып турар хевирлиг болуп алгаш, АКШ Ираның нефть байлыктарын ээлеп ап турар. «Ивнинг стандартар» деп англи солунун бижип турарын буугаар алырга, «иран болгаш егилет чөрүлдөөлөрдө Американың ийи бодалдыг туржундан Англия аңгадап калган».

Чоокку болгаш Ортакы Чөөн чүккө бодунун быжыг тергилденип тургузары-биле америк империалисттер болза, Чоокку болгаш Ортакы Чөөн чүктүң чурттары-биле Англияны болгаш Францияны эң чугула далай база агаар оруктарына боттарының контролон тургузарын чүткүп, Италияда далай болгаш уjur-чүл базаларын тургузуп, Чоокку Чөөн чүктө боттарының базаларын калбартып турарлар. Чер ортузунун далайыны ийи үнер, кирер черлерин—Суэц каналды болгаш Гибралтар өдүгүн Англияга мунгаш кылдыр дугаларыныч АКШ чүткүп турар. Америк империалисттерин Суэц канал зоназында чимченишкын болгаш АКШ-тың франкоку Испания-биле шериг сүлчөзөжилгези болза, колониялары-биле экономика-тиг болгаш политиктиг харылаашкыны тударына Чер ортузунун далай оруу шиттирлиг уjur-дузалык болуп турар Англияга а о ышкыш Чер ортузунун далайыны күрүнелери болур Францияга болгаш Италияга дорт кыжаныг болуп турар.

Империалисттик чурттарның аразында чөрүлдөөлөр, империалисттерин эвилелдериниң болгаш сүлчөзөлөрүнүн хэрек бажынын сириледир сылгытшаан, чүве эинешлес күш-биле үнүп кээп турар. Капиталисттик делегейин чаңгыс эвин чедип ап болурунун дугайында карак мегелээр бодал капиталдын чурттарында улам-на эстип урелип, Атлантика блогунга алдар болдурган тилелге ырылары улам кошкак дыңдалып турар, капиталисттик еске чурттарнык «буян чаяакчызы» болгаш «камгалажыкчызы» АКШ-ты долгандыр чайынааш карара өшкөн.

Америк монополисттик капиталдын агрессия политиказы чөрүлдөөлөрни чайлаш чокка чидилгендерин, делегей империализмниң сандарашкынының чугула фактору болгаш оон иштики кошкаагыны бир үндөзини болур конфликттерин болгаш сириледир сылгышкыннерин хайныктырып турар.

Империалисттик лагериниң иштинде конфликттер болгаш сылгышкыннер капиталисттик чурттарнык чагыржыкы бөлүктөрүнүн авантюризмни күштөлдүрүп, бүгү делегейге тайбының херээнге кыжаныгы тургузуп турар.

В. ЧЕПРАКОВ.

Туттурган шериглерни дедир чандыларының талазы-биле нейтральдыг комиссияныч хуралында

ПЕКИН. Кэсондан Синьхуа агентилинин корреспондентиниң динчаканында чугаалап турары болза:

Туттурган шериглерни дедир чандыларының талазы-биле нейтральдыг комиссияныч тускай динчаканын буугаар алырга, боттарының дедир чанар эргезин ажыглаваан туттурган шериглерни январының 22-де хамааты кижилерин байдалыны шилчидер дугайында швед төлээлекчинин кирген резолюцияныч төлөвилени январының 12-де комиссия баддылаашкынының хей нуруузубиле хүлээп албай барган.

Комиссияның индий, польша болгаш чехословак кежигүннери резолюцияныч төлөвилелинге удур баддылаан. Ол төлөвилет дээр швед болгаш швейцар төлээлекчилер баддылаан.

Швед төлээлекчинин киргени резолюцияныч төлөвилени туттурган шериглерни дедир чандыларының талазы-биле нейтральдыг комиссияныч хүлээвейи барганы болза, январының 22-де корей болгаш кыдат туттурган шериглерни «анаа-ла хостарыны» болгаш оларны дайың чижилерди Ли Сын Манга болгаш Чан Кай-шиге дамчыдып бээриниң дугайында америк негелдениң бугу-ле дүрүм чогуң көргүскөн. Туттурган шериглерни дедир чандыларының талазы-биле нейтральдыг комиссия тайылбыр ажылы үргүлдээр уjurлук болгаш дедир чандыларынымаан туттурган шериглерни салым-чаяанының дугайында айтыргыны политиктиг конференция шилчидип бээр албан болур деп бодунун бижинде медеглээн.

(СЭТА).

АКШ-тың сенадының даштыкы херектер талазы-биле комиссиязында

Америк-лисыманчы керээниң агрессия шынбар-байдалы

ВАШИНГТОН. Америк сенааттың даштыкы херектер талазы-биле комиссиязы январының 13-те болгаш 14-те Катышкан Штаттар-биле Муруну Кореяны аразына 1954 чылдың августта ат салдырган «Бот-боттарының айыл чок чорун хандыжыры» дээр керээни чугаалажып көргөн. Ол керээни АКШ-тың сенады удавас күштүг болдуруп баддылаары-биле холбаштыр көрүп турары ол.

Комиссияныч хуралдарына АКШ-тың күрүнө секретары Даллес, америк армияныч штабының начальниги генерал Риджуэй болгаш шериг министри Стивенс чүве чугаалааннар. Оларныч медеглелдери, а о ышкыш комиссия кежигүннеринин олрга айтыртылары ол керээниң агрессия шынбар-байдалын чаа күш-биле сойгаладыр илередиң турар. Ол керээни буугаар Катышкан Штаттар Муруну Кореяга эжелеп чагырылганын корум-чурумун тодаргай эвес үенин иштинде үргүчүлүп, чогум утказы-биле алырга, ону бодунун колониязы кылып ап турар. Катышкан Штаттар Муруну Кореяга болгаш «оң чогуунга» бодунун шериглерин тургузар; муруну-корей армияны өөредир; анаа боо-чепсекти болгаш ояк-чемзекти бээр эргени ап турар болгаш оон-лаа ынат.

АКШ-тың чагыржыкы бөлүктөрү

ол керээни дүрген-не күштүг болдуруп чорударын ордалдып турарлар. Ол керээни дүрген-не күштүг болдуруп тудум, ол «бистин эрге-ажыктарыныска бараан болур» деп Риджуэй медеглээн. Катышкан Штаттарныч ол «эрге-ажыктары» Муруну Корея-биле кызыгаарлатынмай турар деп чүве Риджуэйни чугаазындан илден-дир. Риджуэй биле Стивенс АКШ-тың Оожум океан бассейнинге хамаарыштыр ыраккы планнарын айтп чугаалааннар. Муруну Корея-биле керээ «ол районга АКШ-тың нити стратегти турудулгаларына тааржып турар» деп ол минин чугаалааннар. Корей чартык ортулук Ыраккы Чөөн чүктө ортулуктар чогуунда туруп турар болганы-биле Катышкан Штаттарга стратегия талазы-биле чугула уjur-дузалык болуп турар, «ынчаарга оон кол чери болза, Япония болуп турар» деп Риджуэй медеглээн.

АКШ болза, Оожум океанның «районунга кол эчис сорулга кылдыр» Соңгу-Атлантиканың агрессия бөлүгеленишкын янылыг калбап шериг эвилелин тургузарын көрүп турар деп Риджуэй медеглээн. Ынчангаш АКШ лисынманчы бөлүк-биле керээни шак мындыг эвилде тургузарына кол чүдүлдерин бирээни кылдыр көрүп турар.

(СЭТА).

Турцияда кижилер садыглаашкыны

СТАМБУЛ. Турцияда урулгар болгаш херээженер садыглаашкынының дугайың Стамбулдуң солунары медеглөп турар. Эвдиктер суурнуң чурттакчызы Байрам Шериф бодунун уруун Ортадж суурнуң чурттакчызы тарчана Мемед Гекменге 400 лярке (акша) садар уjurга таварышкан деп «Дюнья» солун бижээн. Ол ийи суур Вилайет Текирдатта турарлар.

«Гедже постасы» солунун медеглөп турары болза, Стамбулдуң танчыларын бирээни Бейрутче садыккан. Стамбулдуң шоолуг улуг эвес чименилге черлериниң херээжен артистерин араб чурттарыне садыглаашкыны талазы-биле организация Стамбулда туруп турар деп солун медеглөп турар.

(СЭТА).

Харысалгалык редактор Д. О. БЕГЗИ.

Үжүүр чорукту болдурбаалы

Кургаг болгаш алгыг идик чедир чорудар. Идик буттарыныкысыс болур уjurуг: алгыг идикке идик-биле салаалар аразында агаар салааларын сооктан камгалаар. Уктар, орашкынар, идик оюду үргүчү кургаг турар уjurуг.

Салаандан идик оюду кылдыр чорукту хергелдээр. Идикке хөөп, марля, киде, сукно, калыг сазын, савак өттөрүн салынар.

УЛУГ СООК ҮЕЗИНДЕ ДАШКААР ҮНЕРИНИҢ МУРУНДА ЧААКТАРЫНАРНЫ, ХАВААНАРНЫ, ДУМЧУУНАРНЫ, КУЛАНТАРЫНАРНЫ ДУС ЧОК УС-БИЛЕ, АЗЫ САРНАТ-БИЛЕ ЧААП АЛЫНАР (ВАЗЕЛИН-БИЛЕ ЧАГДАНАРЫН СУМЕЛЕВИН ТУРАП).

Соонка чорааш, хойу-биле шимченип, холдарыңарны болгаш буттарыңарны салааларын шимчедип чорунар.

Беш агарып, билимейн баар болза, ону үжүй берген чер кыза бергизе чедир дүртүр херек.

Үжүй берген черин хар-биле дүртүр чорукту болдурбаанар.

Үжүй берген холдары, буттарыныкыны (30—40 градус) сутта 30—40 минутта суу дагынар.

Мага-бодуңарны агаарың температураның дораан-дораан өскөрлөр чорунга чаңкытырып, бажың чылың хире чылыг суг-биле шалтап тургаш, ону дадытырар.

Бүш-кузутураны болгаш спортту доттамал кылдыр! САНИТАР ЧЫРЫДЫШКЫНЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БАЖЫНЫ

Француз эртемденер улуг Ленинниң тураскаалын тураскаап турарлар

ПАРИЖ. В. И. Ленинниң мөчөн хүнүнден бээр ам болур 30 чыл оюнга холбаштыр «Пансе» деп депшилгелин философу журналдың редакциязы январының 14-те курал кылып, анаа «Ленин—эртемден болгаш философ» деп темалыг илеткелдерин дынаан. Хуралды Францияны коммунисттик партиязының Топ Ко-

мютединиң секретары Жак Дюкло даргалаан. Ол бодунун эге чугаалазынга В. И. Ленин генялчы бодалчы болгаш ажыктын агынчы революшю баштыңчызы болур бүдүшкынарны бодунда шигээткен эң улуг марксисти теоретик, эртемден болгаш философ чораан деп онзалап демдеглээн.

Жак Дюклонун эге чугаазының сөөлүндө В. И. Ленинниң «Материализм болгаш эмпириокритицизм» деп шыгларгай чогаалының дугайында илеткелди профессор Жак Орсель кылган. Илеткелчи ол Ленинни генялчы чогоалды кайгамчык улуг уjur-дузанын болгаш оон амгы үеде онза чугулазын онзалап демдеглээн.

Оон соонда философияны профессор Анри Леферварге сөс берген, ол В. И. Ленинниң марксисти материалисттик философияныч хөгжүлдезинге ажал-чорудулгазын тодаргайлап чугаалаан.

Кызыл райононун баштаар чери январь 10-дан эгелеп өртөн чигеткен барааннар садыглаашкынын ажыткан. Ол барааннарны садыглаашкынын колхоз рыногунун девискээринде турар «Балыкчыларың болгаш аччыларың эки-тура нийтилинени» магазининде эртенниң 9 шактан кежээкиниң 6 шакка чедир чорудуп турар.

Кызыл райононун баштаар чери.